

Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΠΑΡΤΙΩΤΙΚΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (Ι.Ρ.Τ.) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ε. Σαββίδου¹, Ε. Σπηλιώτη¹, Ε. Κάττουλας², Λ. Μαντωνάκης², Ε.
Ανυφαντή², Ν. Σμυρνής^{1 2}

1. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΙΨΥ)
2. Α' Ψυχιατρική Κλινική ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα γνωστικά ελλείμματα στη σχιζοφρένεια:

- Πλέον αναγνωρίζονται ως διακριτό πεδίο συμπτωμάτων (Kirkpatrick, 2006)
- Παρατηρούνται στο 75-85% των ασθενών με σχιζοφρένεια (Reichenberg et al., 2006)
- Παρουσιάζουν διαφορετικό προφίλ γνωστικής έκπτωσης από άλλες διαταραχές (Green et al., 2004)
- Εμφανίζονται πριν την έναρξη της ψυχωσικής συμπτωματολογίας (Lewandowski et al., 2011)
- Οδηγούν σε λειτουργική έκπτωση και ανεργία (→ αρνητική έκβαση) (Kayman & Goldstein, 2012)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ II

ΝΟΗΤΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ

Λεκτική μνήμη

Οπτική μνήμη

Εύρος άμεσης μνήμης

Καθυστερημένη ανάκληση

Συγκέντρωση

Διατηρούμενη –επιλεκτική προσοχή

Λεκτική ροή

Οπτικοχωρική ικανότητα

Ταχύτητα επεξεργασίας

Ενεργός μνήμη

Αφαιρετική ικανότητα

Επίλυση προβλήματος

Ικανότητα εναλλαγής στρατηγικών

Κοινωνική νόηση

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ I

Ψυχιατρική φροντίδα = φαρμακοθεραπεία + κοινωνικοθεραπευτικές προσεγγίσεις + ψυχοθεραπεία

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ II

- Δεν καταδεικνύεται άμεση σχέση νοητικών λειτουργιών και λειτουργικού αποτελέσματος.
- Μόνο το 20-40% της διακύμανσης του λειτουργικού αποτελέσματος μπορεί να αποδοθεί στα νευρογνωστικά ελλείμματα.

Απαιτείται απαρτίωση παρεμβάσεων

IPT

- Συνδυασμός :
γνωστική ενδυνάμωσης,
εξάσκησης κοινωνικών δεξιοτήτων,
κοινωνικής νόησης και,
επίλυσης προβλημάτων.
- Ελλείμματα σε νοητικές και κοινωνικές δεξιότητες →
ανώτερα επίπεδα συμπεριφορικής οργάνωσης
- Γενίκευση αποτελεσμάτων παρέμβασης και εφαρμογής τους
στην καθημερινότητα του ασθενούς.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ

Ειδική Μονάδα
Αποκατάστασης
&
Επαγγελματικής
Επανάταξης,
ΕΠΙΨΥ

Κέντρο –
Νοσοκομείο
Ημέρας, ΕΠΙΨΥ

Εξωτερικά Ιατρεία
Αιγινήτειου
Νοσοκομείου

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΟΜΑΔΑ
ΕΛΕΓΧΟΥ

ΟΜΑΔΑ
ΙΡΤ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

- Τακτική ψυχιατρική παρακολούθηση.
- Σταθεροποιημένη αγωγή.
- Απουσία παραγωγικής συμπτωματολογίας.
- Προεξάρχοντα αρνητικά συμπτώματα- νοητική έκπτωση.
- Απουσία ουσιοεξάρτησης, διαταραχών συμπεριφοράς ή βαριών διαταραχών προσωπικότητας.
- Ηλικιακό εύρος :18 -50 έτη.
- Διάρκεια νόσου :έως 15 έτη.
- Νοητικό πηλίο : 80 – 110.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΟΜΑΔΑΣ IPT

- **Δείγμα** 17 ασθενών με διάγνωση σχιζοφρένειας κατά DSM-IV TR (ολοκλήρωσαν 16: 4 γυναίκες, 12 άνδρες).
- **Ηλικιακό εύρος**: 24-44 έτη (μ.ο.: 32,69, τ.α.:5,81).
- **Διάρκεια νόσου** : 1-21 έτη (μ.ο.: 11,6, τ.α. :5,62).
- **Εύρος αριθμού νοσηλειών** : 0-5.
- Υπό **σταθερή αντιψυχωσική φαρμακευτική αγωγή** (FGAs ή SGAs) (μ.ο.: 636,25 mg, τ.α.: 285 ισοδύναμα χλωροπρομαζίνης).
- 9 ασθενείς λάμβαναν συμπληρωματική αγωγή (αντικαταθλιπτικά ή αντιεπιληπτικά/αντικαταθλιπτικά).

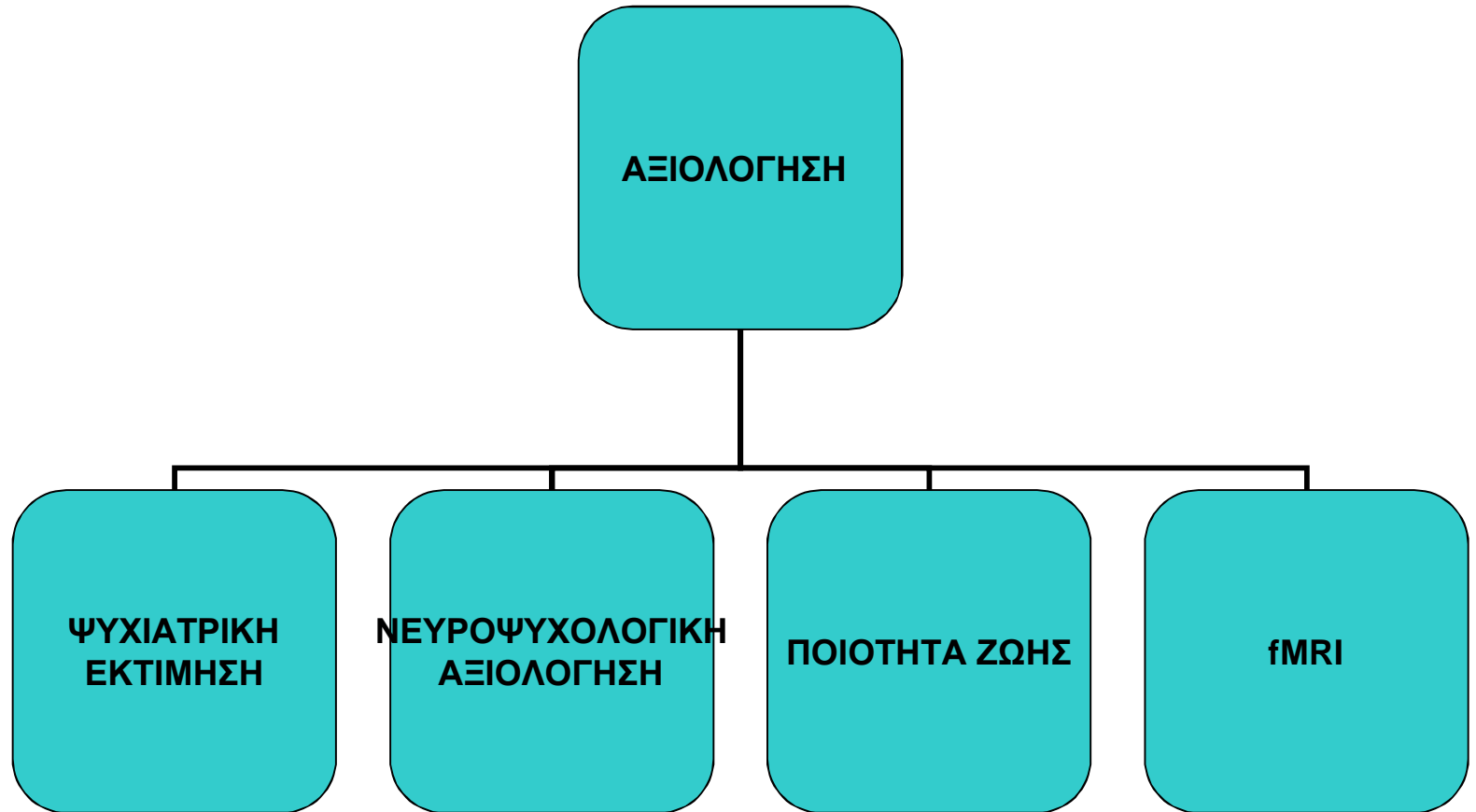
ΕΦΑΡΜΟΓΗ IPT I

- Τρεις ομάδες σε 2 κέντρα εφαρμογής (ΕΠΙΨΥ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο).
- Δύο θεραπευτές εκπαιδευμένοι στο IPT και 5-7 ασθενείς ανά ομάδα.
- Έλαβαν χώρα 50-55 ωριαίες δισεβδομαδιαίες συνεδρίες σε διάστημα 8 περίπου μηνών.
- Οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν ολόκληρο το πρόγραμμα του IPT (5 υπο-προγράμματα).

ΕΦΑΡΜΟΓΗ IPT II

- Οι συμμετέχοντες αξιολογήθηκαν σε δύο χρονικές στιγμές (προ της ένταξης και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος) :
 - Ψυχοπαθολογία
 - Νοητικές λειτουργίες
 - Λειτουργικότητα
 - Ποιότητα Ζωής

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

- Αρχική εκτίμηση από ψυχίατρο
- Ψυχιατρική εκτίμηση
 - Ψυχιατρικό/ Κοινωνικό ιστορικό
 - Διαγνωστικό εργαλείο DIP-DM
 - PANSS
 - Κλίμακα γενικής ψυχοπαθολογίας (SCL-90)
 - Κλίμακα Συνολικής Εκτίμησης της Λειτουργικότητας (GAF)

ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ	ΝΟΗΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
Letter Number Span	Λεκτική Ενεργός Μνήμη
Greek Verbal Learning Test	Λεκτική Μνήμη
Δοκιμασία Λεκτικής Ευχέρειας	Σημασιολογική / Φωνολογική Λεκτική Ευχέρεια
Social Perception Scale	Κοινωνική Νόηση
Πύργος του Λονδίνου	Επιτελική Λειτουργία (σχεδιασμός) – Χωρική Ενεργός Μνήμη
WAIS	Γενική Νοημοσύνη

ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ I

- **Letter Number Span:**
επανάληψη με καθορισμένη σειρά προφορικά παρουσιαζόμενων αλληλουχιών γραμμάτων και αριθμών.
νοητική ευελιξία - νοερός χειρισμός ερεθισμάτων – λεκτική ενεργός μνήμη
- **Tower of London:** τοποθέτηση με ταχύτητα και με τις δυνατές λιγότερες κινήσεις τριών χανδρών σε ανισοψείς ράβδους ώστε να αναπαράγει το πρότυπο που παρουσιάζεται απο τον εξεταστή
αναστολή – χωρική ενεργός μνήμη
Social Perception Scale-SPS
(Fuentes et al., 2003):
περιγραφή –ερμηνεία –παροχή τίτλου 4 εικόνων κοινωνικών αλληλεπιδράσεων
κοινωνική νόηση
- **Greek Verbal Learning Test:**
επανάληψη μιας λίστας 16 λέξεων, ανάκλησή της μετά απο παρεμβαλλόμενη διεργασία, μακροπρόθεσμη ανάκλησή της και αναγνώριση των λέξεων.
μάθηση – διατήρηση και ανάκληση λεκτικού υλικού – στρατηγικές μάθησης.
- **Δοκιμασία Λεκτικής Ευχέρειας:**
(Kosmidis et al., 2004):
δοκιμασία κατονομασίας λέξεων με χρόνο (60') βάσει κατηγοριών (σημασιολογική λεκτική ευχέρεια) και αρχικού γράμματος (φωνολογική λεκτική ευχέρεια)
σημασιολογική μνήμη – γνωστική ευελιξία

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Ι- ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ

	N	PRE -IPT Mean (Sd)	POST -IPT Mean (Sd)	df	p	ES
SCL- 90 Somatization	15	0,47 (0,52)	0,56 (0,56)	14	0,352	
SCL- 90 Obsessive Compulsive	15	1,54 (1,08)	1,39 (1,15)	14	0,381	
SCL-90 Interpersonal Sensitivity	15	1,33 (1,06)	1,14 (0,99)	14	0,127	
SCL- 90 Depression	15	1,25 (0,91)	1,17 (1,06)	14	0,737	
SCL- 90 Anxiety	15	0,93 (0,85)	1,01 (0,9)	14	0,46	
SCL- 90 Hostility	15	0,63 (0,86)	0,57 (0,80)	14	0,621	
SCL- 90 Phobic Anxiety	15	0,84 (0,73)	0,76 (0,68)	14	0,584	
SCL- 90 Paranoid Ideation	15	1,58 (1,1)	1,2 (1,07)	14	0,033**	0,61
SCL- 90 Psychoticism	15	0,98 (0,78)	0,99 (0,92)	14	0,901	
SCL- 90 Global Severity Index (GSI)	15	1,04 (0,74)	0,98 (0,80)	14	0,579	
SCL-90 Positive Symptom Total (PST)	15	44,5 (21,87)	43,5 (29)	14	0,799	
SCL- 90 Positive Symptom Distress Index (PSDI)	15	1,87 (0,74)	1,63 (0,78)	14	0,255	
PANSS- Total	16	78,56 (26,78)	68,44 (23,65)	15	0,04**	0,564
PANSS- Positive	16	15,50 (7,43)	13,5 (6,76)	15	0,04**	0,559
PANSS- Negative	16	23,25 (6,39)	18,38 (5,86)	15	0,001*	1,23
PANSS - General	16	35,5 (12,47)	29,94 (10,573)	15	0,002*	0,943

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Π- ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

NP TESTS	N	PRE	POST	df	p	ES
		Mean (Sd)	Mean (Sd)			
TOL Total Correct score	16	2,88 (1,5)	3,25 (1,39)	15	0,525	
TOL Total Move score	16	49,19 (13,78)	44,13 (18,46)	15	0,433	
TOL Total Initiation Time	16	31 (25,15)	40,38 (26,11)	15	0,154	
TOL Total Execution Time	16	415,2 (199,9)	285,5 (167,17)	15	0,034**	0,58
TOL Total Time	16	446,13 (218,73)	325,9 (168,73)	15	0,058	
Letter Number Span	16	13,44 (4,02)	14,75 (2,84)	15	0,139	
WAIS-Information	16	18,63 (4,71)	19 (5,28)	15	0,573	
WAIS-Comprehension	16	15,19 (4,85)	16,25 (4,36)	15	0,155	
WAIS-Arithmetic	16	8,63 (2,80)	8,88 (3,32)	15	0,572	
WAIS-Similarities	16	15,25 (2,29)	16,19 (2,81)	15	0,312	
WAIS-Digit Span	16	10,38 (1,86)	10,19 (1,64)	15	0,637	
WAIS- Vocabulary	16	43,81 (10,37)	45,69 (10,13)	15	0,333	
WAIS- Digit Symbol	16	44,19 (12,07)	48,15 (10,77)	15	0,053	
WAIS- Picture Completion	16	10,5 (3,76)	10,56 (3,21)	15	0,889	
WAIS- Block Design	16	31,63 (6,97)	30,69 (7,58)	15	0,593	
WAIS- Picture Arrangement	16	19,44 (5,57)	19,69 (6)	15	0,886	
WAIS- Object Assembly	16	21,38 (8,25)	25,38 (8,49)	15	0,019**	-0,66
WAIS- VIQ	16	98,06 (9,21)	100,25 (9,21)	15	0,166	
WAIS- PIQ	16	89,31 (12,25)	94,13 (11,71)	15	0,002*	-0,91
WAIS- FIQ	16	94 (8,45)	97 (8,2)	15	0,008*	-0,77

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟ- ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

		PRE	POST			
	N	Mean (Sd)	Mean (Sd)	df	p	ES
Semantic VL-Total No Words	15	40,2 (10,56)	39,8 (9,11)	14	0.865	
Semantic VL-Mean No Words	15	13,35 (3,65)	13,33 (3)	14	0,98	
Semantic VL-Total No Clusters	15	6,87 (1,92)	6,53 (2,39)	14	0,601	
Semantic VL-Total No of words belonging to clusters	15	21,2 (6,97)	19,93 (7,32)	14	0,561	
Semantic VL-Total No of switches	15	25,33 (7,74)	24,27 (6,56)	14	0,581	
Phonological VL-Total No Words	16	29,56 (5,51)	26,94 (7,76)	15	0,239	
Phonological VL-Mean No Words	16	9,75 (1,95)	8,88 (2,55)	15	0,253	
Phonological VL-Total No Clusters	16	1,38 (0,96)	1,31 (1,01)	15	0,791	
Phonological VL-Total No of words belonging to clusters	16	5 (4,35)	4,2 (3,69)	15	0,41	
Phonological VL-Total No of switches	16	18,63 (8,93)	23,94 (7,4)	15	0,033**	-0,59
GVLT- Total No of Words	16	50 (10,11)	49,75 (10,45)	15	0,913	
GVLT- Short Delay Recall without cues	16	11,38 (3,24)	11,93 (2,16)	15	0,237	
GVLT- Long Delay Recall without cues	16	12 (4,11)	9,9 (2,36)	15	0,079	
GVLT- Recognition Hits	16	14,5 (1,71)	14,9 (0,96)	15	0,404	
SPS- Identified stimuli	16	0,33 (0,108)	0,42 (0,132)	15	0,014**	-0,70
SPS- Interpretation	16	0,6 (0,22)	0,67 (0,23)	15	0,291	
SPS- Title	16	0,19 (0,13)	0,47 (0,27)	15	0,001*	-1,01

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ IV-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

		PRE	POST			
NP TESTS	N	Mean (Sd)	Mean (Sd)	df	p	ES
GAF	16	55,56 (11)	61,69 (9,41)	15	0,002*	-0,925
QUALITY OF LIFE- Overall	11	11,64 (4,54)	14,18 (3,52)	10	0,094	
G1 -Overall QoL facet	11	3,27 (1,35)	3,82 (0,98)	10	0,192	
G2- Overall Health facet	11	2,55 (1,04)	3,27 (0,91)	10	0,054	-0,659
PHYSICAL HEALTH	11	12,45 (3,86)	14,35 (2,82)	10	0,161	
PSYCHOLOGICAL HEALTH	11	10,41 (3,62)	13,88 (2,53)	10	0,015**	-0,889
SOCIAL RELATIONSHIPS	11	11,71 (3,96)	13,33 (4,05)	10	0,327	
ENVIRONMENT	11	12,7 (1,92)	13,75 (2,89)	10	0,132	

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ I

- Παρατηρείται βελτίωση της ψυχοπαθολογίας, όπως αυτή αξιολογήθηκε από την κλίμακα PANSS (συνολική, θετική και αρνητική).
- Παρατηρείται βελτίωση στο σχεδιασμό και την ταχύτητα επεξεργασίας, καθώς και στον οπτικοκινητικό συντονισμό.
- Παρατηρείται βελτίωση στο Πρακτικό Νοητικό Πηλίκο του WAIS.
- Σημαντική είναι και η βελτίωση που παρατηρείται στις υποκειμενικές αξιολογήσεις των ασθενών στην Κλίμακα Ποιότητα Ζωής, ειδικότερα στην παράμετρο της Ψυχολογικής Υγείας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ II

- Τα αποτελέσματα βρίσκονται σε συμφωνία με τη διεθνή και εγχώρια βιβλιογραφία.
- Αναμένεται τα ευρήματα από τις fMRI, καθώς και τα υπό αξιολόγηση αποτελέσματα της ομάδας ελέγχου, να εμπλουτίσουν τα ήδη υπάρχοντα.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

- Περιορισμοί μελέτης: αύξηση του συνολικού αριθμού συμμετεχόντων, και κυρίως στις ομάδες ελέγχου.
- Χαμηλό drop-out σε σχέση με την ομάδα ελέγχου.
- Υποκειμενική αίσθηση βελτίωσης, όπως αποτυπώνεται στο WHO-QoL

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ανυφαντή Ελένη
Τσέρτου Αιμιλία

Κώστα Ευθυμίου
Σταυρούλα Ρακιτζή
Πολυξένη Γεωργιλά

Ειδική Μονάδα
Αποκατάστασης &
Επαγγελματικής
Επανεξέταξης, ΕΠΙΨΥ
Νοσοκομείο - Κέντρο
Ημέρας, ΕΠΙΨΥ
Εργαστήριο Αισθητικο-
κινητικού Ελέγχου,
ΕΠΙΨΥ

Όλους τους ασθενείς που συμμετείχαν με ενθουσιασμό,
υπομονή και επιμονή στο πρόγραμμα.